

tajan ja klassikon. Teos onkin ensimmäinen saamelaisen itsensä kirjoittama proosateos.

Lähinnä Norjan saamelaisia käsittelevä kirja on tarkoitettu paljossa aikansa viranomaisille, jotta he ymmärtäisivät kiinnittää huomiota saamelaisten vaikeutuneeseen asemaan. Porotaloutta haittasivat jo tuolloin laidunmaita supistavat valtakuntien rajat ja ennen kaikkea hankaluudet maata valtaavien uudisasukkaiden kanssa.

Teoksessa kuvataan erittäin mielenkiintoisesti saamelaisten perinteistä elämäntapaa porojen parissa. Kerrotaan vuodenaikaisista vaelluksista, lantalaisten aiheuttamista vaikeuksista sekä petojen ja varkaiden uhasta. Vaikka elämä oli täynnään arkista vaivaa, siihen mahtui monenlaisia vivahteita. Turi kertoo melkein pä innostuneesti esimerkiksi koetelluista, usein varsin merkillisistä parannuskeinoista. Oudoilta kuulostavat lääkkeet yhdessä taikuuden kanssa pitivät pohjoisen kansan joltisessakin kunnossa. Kirjan tarjoama eläinkohdainen pyyntitietous on asiantuntevaa. Tarinat staaaloista, tšuudeista ja maahisista ovat yhtä huumia kuin kertomus laestadiolaisuuden aiheuttamasta sekaannuksesta. Jutut paikannimien peruis-ta tai selvitykset naimisiinmenon kirkollisista ja perinteisistä seremonioista kuten myös rakkaudesta ja vihasta kumpuavat joiut ovat kaikki kiintoisaa luettavaa.

Johan Turin kertomatyö on yleensä rauhaisan toteavaa ja sanontaa toistelevaa. Tarinat etenevät kuin pororaito. Kovinkaan kohtalo ei aiheuta tunnepurkausta. Asiat kun vain ovat niin. Suomentaja on käyttänyt tekstissään runsaasti peräpohjalaisia murreilmaisuja ja poromiesten ammattisanoja, mikä rikastuttaa kerrontaa. Etelän ihmiselle usein oudot ilmaisut on selitetty kirjan loppuun liitettyssä sana- ja nimihakemistossa. Teoksen lukuisat kuvat ovat Turin itsensä piirtämiä.

OLAVI HEIKKINEN

Maantieteen laitos, Helsingin yliopisto

Saamelaisen kuvaus saamelaisista

JOHAN TURI *Kertomus lappalaisista* (saamenkielinen alkuteos *Muitalus sámiid birra*, suomentanut Samuli Aikio). WSOY, Porvoo 1979. 239 sivua.

Johan Turi eli vuodet 1854—1936. Hän oli koulujakäymätön saamelainen poromies, jolla oli samumaton into merkitä muistiin kansansa kokemuksia ja elintapoja. Kirjalliset ponnistelut johtivat lopulta ansiokkaan teoksen syntyyn. Turin kirjoitukset julkaistiin saamelais-tanskalaisena laitoksena jo vuonna 1910. Sen jälkeen teos on käännetty lukuisille muille kielille. Suomeksi kirja ilmestyi vasta vuonna 1979 Lapin-sarjassa. Esi-puheessaan suomentaja Samuli Aikio sanoo teoksen olevan saamenkielisen kirjallisuuden uranuor-